

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ

METROPOL

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

EUGEN RUGE

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΓΙΩΤΑ ΛΑΓΟΥΔΑΚΟΥ

ΚΑΙΣΑΡΙΣΜΟΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το Αρχείο Κοινωνικής και Πολιτικής Ιστορίας του Ρωσικού Κράτους στεγάζεται σε ένα ογκώδες κτίριο της δεκαετίας του 1920, που θυμίζει τη σαρκοφάγο η οποία κατασκευάστηκε για να καλύψει το θλιβερά γνωστό εργοστάσιο του Τσερνόμπιλ. Όμως εδώ, στο κέντρο της Μόσχας, δεν υπάρχουν θαμμένα ραδιενεργά απόβλητα, αλλά ένα κομμάτι ιστορίας της Σοβιετικής Ένωσης.

Πρόκειται για το πρώην Ινστιτούτο Μαρξισμού-Λενινισμού. Μεγάλα μπρούντζινα ανάγλυφα πορτρέτα του Μαρξ, του Ένγκελς και του Λένιν κοσμούν την είσοδό του, μεγεθύνουν οπτικά την πύλη. Στην πραγματικότητα, οι πόρτες του μοιάζουν μικρές για ένα τέτοιο κτίριο.

Φυσικά, μόνο μια από τις τρεις πόρτες είναι ανοιχτή: η ποντικότρυπα απ' όπου τρυπώνεις στο εσωτερικό. Πρώτα μπαίνεις σε έναν μεγάλο προθάλαμο, του οποίου το μέγεθος εκφράζει μάλλον τη σημασία του κτιρίου και ο οποίος εντυπωσιάζει κυρίως επειδή είναι άδειος. Ευθεία μπροστά, στο πλατύσκαλο μιας μικρής σκάλας, υπάρχει ένα φυλάκιο από πλαστικό και γυαλί, όπου κάθεται ένας αστυνομικός. Μπροστά από τη σκάλα, ένας ανιχνευτής μετάλλου σε σχήμα κουτιού (τον οποίο, κατά προτίμηση, παρακάμπτεεις). Δεξιά, μια μεγάλη γκαρνταρόμπα, όπου κάθεται μια γυναίκα και λύνει σταυρόλεξα. Παραμένει ασαφές αν προσέχει τα

ρούχα που κρεμούν μόνοι τους στις κρεμάστρες οι επισκέπτες.

Δίχως να σηκώσει το βλέμμα, η γυναίκα δείχνει στον νεοφερμένο επισκέπτη το τηλέφωνο που βρίσκεται δίπλα στην γκαρνταρόμπα. Και συνεχίζει να λύνει σταυρόλεξα.

Τηλέφωνο; Πρέπει να τηλεφωνήσεις; Σε ποιον;

Στο τραπεζάκι του τηλεφώνου υπάρχει ένας επτάψήφιος μοσχοβίτικος αριθμός. Ο επισκέπτης σχηματίζει αυτόν τον αριθμό. Η φωνή που απαντάει μοιάζει να ανήκει σε μια ηλικιωμένη γυναίκα. Τον ρωτάει αν διαθέτει προπούσκ, άδεια εισόδου. Αν απαντήσει αρνητικά, η φωνή, με τόνο που δείχνει ότι με κόπο διατηρεί την υπομονή της, του λέει να κάνει νόημα στον αστυνομικό που είναι στο φυλάκιο, μόλις εκείνη, η φωνή, τηλεφωνήσει στον αστυνομικό για να του ζητήσει την έκδοση μιας προπούσκ. Στο μεταξύ, δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να κλείσει το τηλέφωνο, όπως λέει επανειλημμένα η φωνή, ιδιαίτερα εκνευρισμένη με τον αργόστροφο επισκέπτη.

Σχεδόν αμέσως μετά, ο επισκέπτης βλέπει τον αστυνομικό στο φυλάκιο να σηκώνει το ακουστικό του τηλεφώνου και να ακούει τη φωνή να του ζητάει να εκδώσει μια προπούσκ.

Ο αστυνομικός γυρίζει προς τον επισκέπτη, και εκείνος, σύμφωνα με τις οδηγίες που πήρε από τη φωνή, του κάνει νόημα, σηκώνει το χέρι του, ας πούμε. Τώρα μπορεί να κλείσει το τηλέφωνο και, αφού δείξει το διαβατήριό του, παίρνει την προπούσκ και ανεβαίνει με το ασανσέρ στον πέμπτο όροφο, όπου βρίσκεται το αναγνωστήριο.

Εκεί ο επισκέπτης διαπιστώνει ότι η φωνή δεν ανήκει σε κάποια ηλικιωμένη γυναίκα, αλλά σε έναν άντρα μεταξύ τριάντα και εξήντα ετών, ο οποίος, παρόλο που βρίσκεται στο αναγνωστήριο, συνεχίζει να του δίνει οδηγίες με την ίδια διαπεραστική φωνή που μοιάζει να είναι διαρκώς έτοιμη να εκραγεί.

Πρώτα απ' όλα, ο επισκέπτης πρέπει να συμπληρώσει δύο έντυπα. Εκτός από τη διεύθυνση και το τηλέφωνό του, πρέπει να δηλώσει τον λόγο, τον σκοπό και το χρονικό διάστημα που θα διαρκέσει η έρευνά του. Ύστερα πρέπει να συντάξει μια χειρόγραφη αίτηση, στα ρωσικά εννοείται, επιλέγοντας ο ίδιος τι θα γράψει. Ωστόσο, καλού κακού, υπάρχει διαθέσιμο και ένα υπόδειγμα, το οποίο μπορεί να αντιγράψει αυτολεξεί. Αν χρειάζεται, μπορεί να προσθέσει και προσωπικούς λόγους.

Έπειτα, παίρνει ένα κλειδί και υπογράφει ότι το παρέλαβε. Από το κλειδί κρέμεται μια ετικέτα με τον αριθμό της θυρίδας όπου βρίσκονται οι φάκελοι για τους οποίους ενδιαφέρεται –εφόσον, φυσικά, έχει φροντίσει να τους ζητήσει από πριν με σχετική αίτηση. Αν έχουν όντως έρθει οι φάκελοι (για παράδειγμα, από τη Γερμανία), θα τους βρει να τον περιμένουν σε μια από τις θωρακισμένες θυρίδες σε μια μισοσκοτεινή αίθουσα που θυμίζει μάλλον υπόγειο, κι ας βρίσκεται στον πέμπτο όροφο.

Για να ξεκλειδώσει την αίθουσα με τα έγγραφα, χρειάζεται, ωστόσο, άλλο ένα κλειδί, το οποίο παίρνει από ένα πλαστικό κουτί στο γραφείο του άντρα με την ψιλή, γυναικεία φωνή. Στη συνέχεια, ανοίγει με το άλλο κλειδί τη θυρίδα και παίρνει τους φακέλους.

Βγαίνοντας από την αίθουσα, πρέπει να προσέξει να μην κλειδώσει κατά λάθος κάποιον μέσα. Έπειτα, ξεναβάζει το κλειδί της αίθουσας στο ειδικό πλαστικό κουτί και κρεμάει το κλειδί της θυρίδας σε μια –προσιτή πλέον στον καθένα– κλειδοθήκη.

Εννοείται ότι δεν επιτρέπεται να φωτογραφίσει με το smartphone του τα πολύτιμα έγγραφα, πόσο μάλλον να τα σκανάρει. Για να βγάλει αντίγραφα, συμπληρώνει ένα ειδικό έντυπο και πηγαίνει στο φωτοτυπικό κέντρο. Εκεί, κάποιος άλλος υπάλληλος επιθεωρεί τα έγγραφα που πρόκειται να φωτοτυπηθούν και υπολογίζει, ανάλογα με την κατάσταση του υλικού και τον επιθυμητό χρόνο παραλαβής, το αντίτιμο για τις φωτοτυπίες, το οποίο ο επισκέπτης μαθαίνει μόνο όταν, δύο με τρεις μήνες αργότερα, πηγαίνει να τις παραλάβει. Τότε του δίνεται στο αναγνωστήριο ένας αριθμός πρωτοκόλλου, με τον οποίο πηγαίνει στο λογιστήριο. Από εκεί παίρνει ένα διπλότυπο έντυπο, πηγαίνει σε ένα υποκατάστημα του ταμιευτηρίου και καταθέτει το αντίστοιχο ποσό. Η κατάθεση πιστοποιείται στο διπλότυπο και, στη συνέχεια, ο ενδιαφερόμενος καταθέτει το ένα από τα δύο έντυπα στο λογιστήριο, ενώ με το άλλο, σφραγισμένο από το λογιστήριο και το ταμιευτήριο, πηγαίνει στο αναγνωστήριο, όπου υπογράφει και παραλαμβάνει τις φωτοτυπίες του.

Αυτή είναι η ιστορία που δεν είπες. Την πήρες μαζί σου στον τάφο. Ήσουν σίγουρη ότι δεν θα έβγαινε ποτέ στο φως. Μια ολόκληρη ζωή προσπαθούσες να την κάνεις να ξεχαστεί, να τη διαγράψεις από τη μνήμη σου, από τη μνήμη μας. Και σχεδόν τα κατάφερες.

Για πολύ καιρό δεν ήξερα καν ότι είχες ζήσει στη Ρωσία. Ξαφνιάστηκα όταν σε άκουσα να μιλάς ρωσικά με την άλλη μου γιαγιά, τη Ρωσίδα. Ήξερα ότι μιλάς ισπανικά. Μάλιστα κάποιες φορές έλεγες ότι ονειρεύεσαι στα ισπανικά. Μιλούσες και αγγλικά, καθώς και λίγα γαλλικά. Αλλά ρωσικά;

Ήσουν η Μεξικάνα γιαγιά μου. Στο λιακωτό του σπιτιού σου ακουγόταν σιγανά το βουητό από το μικρό σιντριβάνι ανάμεσα στα τροπικά φυτά. Εκεί καθόμασταν, κι εσύ μου μιλούσες για το Μεξικό, για τις διαδρομές με το άλογο μέσα στη ζούγκλα, για ληστείες και καταρρακτώδεις βροχές, για φίδια, σκορπιούς και καρχαρίες. Για τους Αζτέκους και τον μυστηριώδη, χαμένο κόσμο τους.

Για τη Σοβιετική Ένωση, όμως, όπου ως Γερμανίδα κομμουνίστρια έζησες τεσσεράμισι χρόνια μετά την ανάληψη της εξουσίας από τους ναζί, ούτε λέξη.

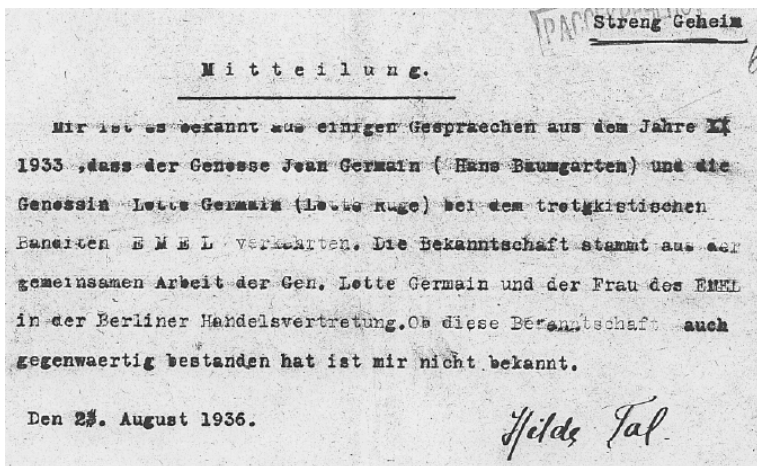
Στο γραφείο μου υπάρχουν δύο στοίβες χαρτιά. Διακόσιες σαράντα έξι σελίδες συνολικά, αριθμημένες με το χέρι. Επάνω δεξιά, μια σημείωση στα ρωσικά: *Άκρως απόρρητο*. Από πάνω μια μπλε σφραγίδα: *Άκυρο*.

Πίστευες στ' αλήθεια ότι έχουν χαθεί οριστικά;

Βλέπω κάτι που δεν βλέπεις. Εσύ μου το έμαθες αυτό το παιχνίδι. Βλέπω κάτι που δεν βλέπεις –κι αυτό το κάτι είναι:

Ο προσωπικός σου φάκελος, Σαρλότε.

ΠΕΝΤΕ ΗΜΕΡΕΣ ΤΟΥ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ

Άκρως απόρρητο

Αναφορά

Γνωρίζω από κάποιες συζητήσεις του έτους 1933 ότι ο σύντροφος Ζαν Ζερμέν (Χανς Μπάουμγκαρτεν) και η συντρόφισσα Λότε Ζερμέν (Λότε Ρούγκε) είχαν επαφές με τον τροτσκιστή συμμορίτη ΕΜΕΛ. Η γνωριμία τους ξεκινάει από την εποχή όπου η συντρόφισσα Λότε Ζερμέν και η σύζυγος του ΕΜΕΛ εργάζονταν στην Εμπορική Αντιπροσωπεία στο Βερολίνο. Δεν γνωρίζω αν η γνωριμία τους συνεχίζεται μέχρι σήμερα.

23 Αυγούστου 1936

Χίλντε Ταλ

1 Μαύρη μαύρη θάλασσα

Σαρλότε

Τη νύχτα της 20ής προς την 21η Αυγούστου του 1936, η Σαρλότε Ζερμέν, όπως αυτοαποκαλείται εδώ και λίγο καιρό, ανακαλύπτει στην *Deutsche Zentralzeitung* το όνομα του Μ. Λούριε ανάμεσα στους δεκαέξι κατηγορούμενους για τη δίκη του λεγόμενου τροτσκιστικού-ζινοβιεφικού τρομοκρατικού κέντρου.

Αυτή τη στιγμή βρίσκεται στο Γκρούζια, το ατμόπλοιο της Μαύρης θάλασσας, που είναι, όμως, ακόμα δεμένο στο λιμάνι του Βατούμ· θα σαλπάρει το επόμενο πρωί. Κάθεται σε μια πολύ άβολη στάση στο πτυσσόμενο τραπεζάκι και κρατάει την εφημερίδα λοξά στο φινιστρίνι, απ' όπου μπαίνει ένα ψυχρό γαλαζωπό φως, που θα μπορούσε να το περάσει κανείς για φεγγαρόφωτο· έρχεται, όμως, από έναν φανοστάτη του λιμανιού.

Φοράει ένα λευκό βαμβακερό νυχτικό.

Στ' αυτιά της φτάνει το μουγκρητό από τις μηχανές του πλοίου. Από την πάνω κουκέτα ακούγεται ένα σφυριχτό ροχαλητό. Είναι ο Βίλχελμ. Έχει το ψευδώνυμο Ζαν Ζερμέν, αλλά όλοι τον λένε Χανς, εκτός από τη Σαρλότε, που τον φωνάζει, όπως πάντα, Βίλχελμ. Είναι δύσκολο να αποκαλείς Ζαν Ζερμέν έναν μεταλλουργό που μιλάει τη διάλεκτο της Σαξονίας-Άνχαλτ.

Ο Βίλχελμ έχει πιει βότκα, και μάλιστα κάμποση. Στην πατρίδα μας, στον Στάλιν! Κανείς δεν μπορεί να

αποφύγει τέτοιου είδους προπόσεις, πόσο μάλλον ένας άντρας. Αλλά ούτε και η Σαρλότε μπόρεσε να τις αποφύγει τελείως. Μετά τη βόλτα στα αξιοθέατα της πόλης, με 36 βαθμούς Κελσίου, ακολούθησε μια δεξίωση εκ μέρους του περιφερειακού γραμματέα, ενός Γεωργιανού με μουστάκι και φωνή σαν ατμομηχανή. Χα χα, είμαι ενήμερος, είπε κλείνοντας το μάτι. Πέμπτος όροφος, Κομιντέρν! Στην υγεία σας, σύντροφοι! Και στην υγεία του συντρόφου Στάλιν!

Υπήρχαν και αγγουράκια, φρέσκα κρεμμυδάκια και πηχτή.

Την πήρε γρήγορα ο ύπνος, ένας σύντομος ύπνος από το αλκοόλ, από τον οποίο ξύπνησε πάλι γρήγορα. Για ένα διάστημα στριφογύριζε, πίστευε ότι με την αυθυποβολή θα μπορούσε να νικήσει τον πονοκέφαλο που τη γυρόφερνε. Όταν, όμως, άρχισε να την πιέζει και η κύστη της, το πήρε απόφαση και σηκώθηκε να πάει στην τουαλέτα, που δυστυχώς ήταν έξω από την καμπίνα.

Όταν γύρισε, το βλέμμα της έπεσε στην *Deutsche Zentralzeitung*. Ήταν αφημένη στο πτυσσόμενο τραπεζάκι, το φως έπεφτε πάνω της. Η Σαρλότε άρχισε να διαβάξει. Ήθελε να διαβάσει μέχρι να νυστάξει.

Εδώ και μέρες δεν είχε ανοίξει εφημερίδα. Στα ταξίδια δεν τις βρίσκεις εύκολα, ακόμα και ο κομματικός Τύπος είναι περιορισμένος λόγω της έλλειψης χαρτιού στη Σοβιετική Ένωση. Έτσι, ξαφνιάστηκε τόσο πολύ με το περιεχόμενο του κύριου άρθρου, που για μια στιγμή πίστεψε πως η βιβλιοθηκάριος στο Βατούμ είχε χαρίσει στον Βίλχελμ ένα αντίτυπο από το αρχείο. Διότι εδώ γίνεται λόγος για τη δίκη του Ζινόβιεφ και άλλων. Ο

Ζινόβιεφ δεν είναι εδώ και δύο χρόνια στη φυλακή; Ο άντρας με τον ψηλό γούνινο σκούφο στα σγουρά του μαλλιά. Ο πιο ωραίος απ' όλους, θεωρούσε πάντα. Την είχε σοκάρει τότε το γεγονός ότι καταδικάστηκε ένας συναγωνιστής του Λένιν, για ένα διάστημα μάλιστα επικεφαλής της Κομιντέρν.

Ωστόσο, είναι το τρέχον φύλλο: *Η δίκη του Ζινόβιεφ και άλλων*. Δεν είναι βραδινό ανάγνωσμα, σκέφτεται η Σαρλότε και προσπερνάει το κύριο άρθρο. Αλλά και οι επόμενες σελίδες γράφουν για τη δίκη. Το κατηγορητήριο είναι δημοσιευμένο, περικομμένο, αλλά και πάλι πιάνει δύο σελίδες. Η Σαρλότε προσπερνάει και το κατηγορητήριο –θέλει να το προσπεράσει, όταν το βλέμμα της καρφώνεται στο όνομα *Μ. Λούριε*.

Ξέρει κάποιον *Μ. Λούριε*.

Μοϊσέι Λούριε. Στην πραγματικότητα, ονομάζεται Αλεξάντερ Έμελ. Για να είμαστε ακριβείς, το πραγματικό του όνομα είναι Μοϊσέι Λούριε, αλλά οι περισσότεροι τον ξέρουν με το κομματικό του όνομα: Αλεξάντερ Έμελ. Όμως, το γεγονός ότι ο Αλεξάντερ Έμελ είναι το ίδιο πρόσωπο με τον *Μ. Λούριε*, έναν πράκτορα του Τρότσκι, σταλμένο από το εξωτερικό, όπως γράφει η εφημερίδα, ο οποίος βρισκόταν στην κορυφή μιας ομάδας κρούσης οργανωμένης από έναν Γερμανό φασίστα, είναι παράλογο. Πώς θα μπορούσε ο Αλεξάντερ Έμελ, Εβραίος, κυνηγημένος από τους ναζί, να βρίσκεται στην κορυφή μιας ομάδας κρούσης οργανωμένης από έναν Γερμανό φασίστα;

Η Σαρλότε ακούει την καρδιά της να σφυροκοπάει, τόσο δυνατά, που για μερικά χτυπήματα καλύπτει ακόμα και το δυνατό ροχαλητό του Βίλχελμ. Προετοι-

μασία επιθέσεων κατά του Στάλιν, του Μολότοφ, του Βοροσίλοφ... Απίστευτο αυτό που συμβαίνει! Νιώθει σχεδόν κάτι σαν οργή. Για ποιον λόγο οι συνεχείς κομματικές εκκαθαρίσεις και οι συνεχείς έλεγχοι; Συμβαίνει δύο ολόκληρα χρόνια τώρα. Πόσα έντυπα! Πόσα βιογραφικά! Πόσες επιτροπές! Ναι, είναι σύμφωνη με όλα αυτά. Μόνο που κάποια στιγμή πρέπει να έρθει μια επιτυχία...

Γυρίζει σελίδα – η τελευταία σελίδα του κατηγορητηρίου. Εδώ αναφέρονται πάλι και οι δεκαέξι, αριθμημένοι, με το βαφτιστικό τους όνομα και το πατρώνυμο, καθώς και το έτος γέννησης. Νούμερο δεκαπέντε: Λούριε, Μοϊσέι Ίλιτς. Και δίπλα, μέσα σε παρένθεση: γνωστός και ως Αλεξάντερ Έμελ.

Τις περίμενε με λαχτάρα αυτές τις διακοπές. Τα νεύρα της έχουν σπάσει. Η ατμόσφαιρα στον Τομέα II έχει γίνει αφόρητη, τόσο άσχημη, που ακόμα και ο Βίλχελμ ζύγισε την παραίτησή του από το Τμήμα Διεθνών Σχέσεων της Κομιντέρν, για να δουλέψει πάλι σαν τορναδόρος. Σαν μυστικό σύνδεσμο δεν τον χρησιμοποιούν πια εδώ και καιρό – συγκεκριμένα, από τότε που εκείνη, η Σαρλότε, κατέρρευσε στη Στοκχόλμη: ακόμα αισθάνεται λίγο ένοχη γι' αυτό. Αλλά και από ινστρούχτορα τον έδιωξαν και τον αντικατέστησαν με αυτή τη βαμμένη ξανθιά Ρωσίδα, την Κρουμίνα, τρομερά ραδιούργα. Και σαν να μην έφταναν όλα τ' άλλα, τον απομάκρυναν και από τη θέση του διοικητή στρατοπέδου, επειδή δεν έχει ιδέα από την τεχνολογία των διαβιβάσεων, πράγμα που δυστυχώς αληθεύει. Τώρα θα μετατεθεί στον Τομέα I. Μα τον Θεό, αυτό παραπάει!

Πήραν όλη την ετήσια άδειά τους· έναν ολόκληρο μήνα. Έκλεισαν ένα ταξίδι με ατιμόπλοιο, από το Βατούμ στη Γιάλτα. Κι έπειτα άλλες τρεις εβδομάδες στον ξενώνα για τα μέλη του Πολίτυπυρο, στη Γιάλτα. Η Σαρλότε δεν έχει ξαναπάει ποτέ στη Μαύρη θάλασσα. Το φαντάζεται ήδη: τρεις εβδομάδες να μην κάνει τίποτα. Η παραλία. Ο φλοίσβος. Να είναι στ' αλήθεια μαύρη η θάλασσα; Δεν ξέρει αν το θέλει ή αν το φοβάται.

Και τότε είπαν ξαφνικά: Απαγόρευση διακοπών σε όλο το Τμήμα Διεθνών Σχέσεων λόγω της κατάστασης στην Ισπανία. Και ο Βίλχελμ άρχισε πράγματι να ελπίζει ότι θα τους στείλουν στην Ισπανία, στον εμφύλιο. Αλλά και η Σαρλότε σκέφτηκε ξαφνικά: Ίσως να ήταν καλύτερα. Καλύτερα από αυτό εδώ.

Έξω έβρεχε. Οι σταγόνες χτυπούσαν στο πρεβάζι. Αναμονή.

Κι έπειτα συνέβη το θαύμα: Ο Μελνίκοφ της έδωσε έκτακτη άδεια. Μακάρι να μην το έκανε επειδή είναι ερωτευμένος, σκέφτηκε η Σαρλότε. Σίγουρα την κολακεύει το γεγονός ότι, προφανώς, εξακολουθεί να ασκεί κάποια έλξη στους άντρες, παρά τα σαράντα ένα της χρόνια. Κοντά σαράντα δύο. Από την άλλη, όμως, οι ερωτευμένοι άντρες είναι τρομακτικοί· κάνουν φρικτά πράγματα. Δυστυχώς, το καταλαβαίνει πάντα όταν είναι πολύ αργά ότι κάποιος είναι ερωτευμένος μαζί της. Μόνο όταν εκείνος αρχίζει να κάνει φρικτά πράγματα.

Φεύγουν στις 15 Αυγούστου. Δύο μέρες ταξίδι με το τρένο, στην κλινάμαξα. Βροχή, βροχή... Μέσα από χειμάρρους νερό, το βλέμμα της πέφτει σε μια φρικτή ερημιά. Να είναι άραγε οι πεδιάδες του Κουμπάν; Μια από

τις πιο εύφορες περιοχές της Σοβιετικής Ένωσης, λένε. Πού είναι οι κυματιστοί σιτοβολώνες; Πού είναι τα ολοκαίνουρια τρακτέρ που φιγουράρουν πάντα στις αφίσες για την κολεκτιβοποίηση; Δεν ρωτάει. Σκέφτεται.

Μιας και το Γκόρι ήταν στον δρόμο τους, αποφασίζουν να επισκεφθούν το πατρογονικό σπίτι του Στάλιν. Η Σαρλότε δεν θυμάται πώς έφτασαν να πάρουν αυτή την απόφαση, αλλά η αλήθεια είναι ότι δεν μπορούσαν να αποφασίσουν κάτι άλλο. Δόξα τω Θεώ, η βροχή σταμάτησε. Η χώρα είναι πολύ μεγάλη, δεν μπορεί να βρέχει παντού.

Περπατούσαν στους δρόμους. Η Σαρλότε έχει δει αρκετά πατρογονικά σπίτια διάσημων προσωπικοτήτων· φαντάζεται κάτι με μια αναμνηστική πλάκα: *Πατέρας των λαών, μηχανοδηγός της παγκόσμιας επανάστασης*. Μα αιφνιδιάζεται: ένα μικρό γκριζο καλύβι, στραβή σκάλα, ξεφλουδισμένη πόρτα. Αυτό ήταν όλο.

Και η Τζίλι, ξαφνικά με δάκρυα στα μάτια, λέει: Τώρα καταλαβαίνω γιατί τον αγαπούν. Είναι ένας απ' αυτούς.

Τζίλι Γκρίνγκοντ, η συνοδός τους στο ταξίδι. Δεκαεννιά ετών, η μικρή στον Τομέα II. Πραγματικό όνομα: Τζιν Χάιμαν. Το βιογραφικό της χωράει σε δυο τρεις φράσεις όλες κι όλες. Πρώτον: Φοίτησε στο Γυμνάσιο Στόουκ Νιούινγκτον στο Λονδίνο (και, ναι, για δύο μήνες στη σχολή Μαρξ Χάουζ). Δεύτερον: Εδώ και τέσσερις μήνες, παρακολουθεί τη Σχολή Διαβιβάσεων του Τμήματος Διεθνών Σχέσεων. Και τρίτον, είναι πρόθυμη να πεθάνει για την εργατική τάξη. Κρίμα θα ήταν, σκέφτεται η Σαρλότε.

Έπειτα συνέχισαν το ταξίδι τους με το επιβατικό τρένο από το Γκόρι στο Βατούμ. Ξαφνικά, μια εισβολή.

Άνθρωποι που σπρώχνονται για να μπουν στο βαγόνι, ένα τρομακτικό πλήθος με παράξενη μυρωδιά, καφτάνια και φθαρμένα βαμβακερά πουκάμισα, και όλοι τους, έτσι της φάνηκε, κάπως παραμορφωμένοι, σακατεμένοι: ξεδοντιάρηδες ή ανάπηροι, χωρίς δάχτυλα, με ακρωτηριασμένα πόδια ή γεμάτοι εξανθήματα. Όχι ότι στη Μόσχα δεν υπάρχουν τέτοιες φιγούρες. Χαζεύουν στους σιδηροδρομικούς σταθμούς ή περιμένουν σε ατέλειωτες ουρές. Η Σαρλότε προτιμάει να μην τους πλησιάζει πολύ. Ανθρώπινο υλικό. Δεν είναι βέβαιη αν η έκφραση είναι ορθή από πολιτική άποψη. Με αυτό το ανθρώπινο υλικό πρέπει να οικοδομήσουμε τον σοσιαλισμό. Κι όμως, κάπου το είχε διαβάσει.

Και, τέλος, εκείνο το φρικτό απόγευμα στο Βατούμ: Αρχαιολογικό Μουσείο... Η νέα Βιβλιοθήκη... Ο Βοτανικός Κήπος, με τρεις χιλιάδες τροπικά είδη δέντρων... Η πρόθεση ήταν καλή. Πάντα η πρόθεση είναι καλή. Ακόμα και η ξινούτσικη πηχτή από μοσχαρίσιο κρέας, που έπρεπε να τη φάνε οπωσδήποτε. Παραλίγο να κάνει εμετό.

Υστερα, επιτέλους, έφτασε η ώρα να πάνε στις καμπίνες τους. Η Τζίλι μαζί με μια άγνωστη νεαρή Ρωσίδα. Η ίδια με τον Βίλχελμ, που τώρα είναι ξαπλωμένος στην επάνω κουκέτα και ροχαλίζει, ενώ εκείνη, αφού δίπλωσε πάλι ωραία ωραία την εφημερίδα, χώνεται στην αποκάτω κουκέτα και μένει ξαπλωμένη ανάσκελα.

Ο Αλεξάντερ Έμελ συνωμότης;

Πρώτα της έρχονται στον νου τα χέρια του: λεπτά λευκά χέρια, τρυφερά. Κινούνται, τυλίγονται το ένα γύρω από το άλλο, μοιάζουν να πλάθουν λέξεις στον αέρα. Μιλάει για τη Βίβλο. Βαδίζουν δίπλα στο κανάλι.

Όχι, οι Γραφές δεν κάνουν λόγο για φιλαυτία, λέει ο Έμελ. Είναι μάλλον μια ανακριβής μετάφραση. Στο αρχαιοελληνικό πρωτότυπο, δεν γράφει *αγάπα τον πλησίον σου ως εαυτόν, αλλά αγάπα τον πλησίον σου, είναι σαν κι εσένα*. Καταπληκτικό! Είναι υποδιευθυντής του Τμήματος της Αγχιτπρόπ της Κεντρικής Επιτροπής του Κομμουνιστικού Κόμματος Γερμανίας. Έχουν ακριβώς την ίδια ηλικία, λίγο πάνω από τα σαράντα, αλλά της φαίνεται πιο μεγάλος, πιο ώριμος. Το θέμα της διδακτορικής εργασίας του ήταν η παρουσία της Αιγύπτου στην Παλαιά Διαθήκη (*summa cum laude*).¹ Η μόρφωση πάντα τη γοήτευε. Η ίδια νιώθει αμόρφωτη. Τελείωσε απλώς το παρθεναγωγείο και διαθέτει τις σαθρές γνώσεις μιας αυτοδίδακτης.

Τώρα θυμάται! Κανάλι Τέλτοβ... Άνοιξη του 1933; Παντού φρέσκο πράσινο. Ιτιές, οι λεύκες θροΐζουν. Την περασμένη άνοιξη στη Γερμανία... Ο Βίλχελμ και η Ίζα –ω Θεέ μου, η Ίζα– έχουν προχωρήσει αρκετά, επειδή ο Έμελ σταματάει κάθε τόσο όταν μιλάει. Εκείνη δεν θα μπορέσει ποτέ να μιλήσει τόσο εύκολα και άνετα για την ιστορία της Αιγύπτου, για πραγματικά και φανταστικά γεγονότα, για τη διαφορά μεταξύ μεταφοράς και παραβολής. Έμαθε ξένες γλώσσες όταν διορίστηκε στη Σοβιετική Εμπορική Αντιπροσωπεία στο Βερολίνο. Στο μεταξύ, μιλάει καλά αγγλικά και υποφερτά ρωσικά. Αλλά ο Έμελ, εκτός από ρωσικά και αγγλικά, μιλάει γαλλικά, ελληνικά, εβραϊκά, ακόμα και λίγα αραμαϊκά.

¹ Σ.τ.Μ.: Με άριστα (λατινικά).

Φυσικά, το γεγονός ότι είναι μορφωμένος δεν αποδεικνύει τίποτα. Υπάρχουν και μορφωμένοι δολοφόνοι. Αλλά ο Αλεξάντερ Έμελ; Που έχει τα χέρια του Χριστού;

Δεν την πιάνει ύπνος. Τον βλέπει ξανά και ξανά μπροστά της. Προσπαθεί ξανά και ξανά να ταιριάξει τον λεπτοκαμωμένο άντρα, το ευάλωτο πρόσωπο, τα τρυφερά χέρια, με αυτό που διάβασε στην εφημερίδα. Δεν γίνεται.

Της έρχεται στον νου ότι πριν από χρόνια δημοσιεύτηκε ένα άρθρο του Έμελ, το οποίο επικρίθηκε. Ή μήπως ήταν δύο; Δεν ξέρει για ποιον λόγο, ούτε θυμάται το περιεχόμενο. Θυμάται μόνο ότι δεν μπορούσε να καταλάβει ποιο ήταν το λάθος. Λεπτομέρειες. Τότε δεν ήταν ακόμα πολύ καιρό στο Κόμμα. Το άρθρο μιλούσε για τη σταλινική γεωργική πολιτική. Μα ο Έμελ δεν υπερασπιζόταν τη σταλινική γεωργική πολιτική; Ας είναι. Ένα πολιτικά άστοχο άρθρο δεν είναι έγκλημα. Δεν είναι δολοφονική επίθεση κατά του Στάλιν.

Μερικές φορές, ο Έμελ γινόταν πολύ θρασύς. Τότε χαμογελούσε πονηρά σαν γυμνασιόπαιδο. Θυμάται την τελευταία, τυχαία τους συνάντηση στο Πολιτιστικό Πάρκο της Μόσχας. Οι πρώτες ζεστές μέρες. Το πορτρέτο του Στάλιν, από φυτά που είχαν ανθίσει πρώιμα. Ω, τέχνη από λουλουδάκια, είπε ο Έμελ. Το γυμνασιόπαιδο ήταν πάλι εκεί. Με τη σκανδαλιά στο βλέμμα. Εκείνη είδε αμέσως ότι η έκφραση του Βίλχελμ σκοτείνασε. Μόλις είχε θαυμάσει το λουλουδένιο έργο, κι έπειτα έρχεται ο Έμελ: τέχνη από λουλουδάκια.

Και τώρα –γιατί μόλις τώρα;– της έρχεται στον νου ότι ο Έμελ είπε ότι είχε τεθεί σε διαθεσιμότητα από

καθηγητής πανεπιστημίου. Μα δεν ισχυρίστηκε πως είχε γίνει λάθος; Έστειλε μια προσωπική επιστολή στον ίδιο τον Δημητρόφ. Για δεσ, στέλνει προσωπική επιστολή στον ίδιο τον Δημητρόφ, είχε σκεφτεί η Σαρλότε.

Αυτό έγινε κάποια στιγμή τον χειμώνα. Πρέπει να ήταν σε μια από τις επισκέψεις τους στο σπίτι του Έμελ. Κι έπειτα, ύστερα από εκείνη τη συνάντηση στο Πολιτιστικό Πάρκο, ο Βίλχελμ αποφάσισε ξαφνικά το εξής: *Καλύτερα να μην ασχολούμαστε με τον Έμελ.* Και, φυσικά, εκείνη σκέφτηκε ότι ο Βίλχελμ είχε θυμώσει με την τέχνη από λουλουδάκια. Και είχε όντως θυμώσει. Θύμωνε συχνά με τον Έμελ. Ζήλευε, χωρίς λόγο, φυσικά. Ο Βίλχελμ καταλάβαινε, όμως, ότι η Σαρλότε θαύμαζε τον Έμελ. Προσπαθούσε να τον συναγωνιστεί, αλλά ο Έμελ, πολύ ευγενικά, προσπαθούσε να μην αφήνει να φανεί η ανωτερότητά του.

Κι έπειτα κέρασε έναν γύρο απ' αυτό το μοντέρνο κόκκινο αναφυκτικό. Και κορόιδευε που όλες οι γυναίκες φορούσαν ξαφνικά μπλε παπούτσια. Ήταν κάποια συγκαλυμμένη κριτική; Στην οικονομία κεντρικού σχεδιασμού; Αλλά, πράγματι, αν κοιτούσε κανείς γύρω του, έβλεπε ξαφνικά παντού μπλε παπούτσια και άσπρα καλτσάκια...

Όταν ξυπνάει, είναι μόνη της στην καμπίνα. Ο Βίλχελμ προφανώς έχει ήδη πάει στο μπάνιο. Ο ήλιος μπαίνει από το φινιστρίνι. Το πλοίο έχει σαλπάρει, αφήνοντας αποφασιστικά πίσω του την ακτή. Ο αέρας σφυρίζει. Η θάλασσα είναι γαλανή –βαθυγάλανη. Η εφημερίδα έχει μείνει ανέγγιχτη στο πτυσσόμενο τραπεζάκι. Η Σαρλότε ανοίγει την ντουλάπα και βάζει μέσα την εφημερίδα.

Κάνει πρόβα ώστε να δείξει μετά ότι δεν έχει ιδέα. Ακουμπάει τη μικρή της βαλίτσα στο πτυσσόμενο τραπεζάκι και βγάζει από μέσα τα είδη προσωπικής υγιεινής. Εφημερίδα; Ποια εφημερίδα;

Όταν γυρίζει από το μπάνιο, ο Βίλχελμ έχει κιόλας ντυθεί. Κοιτάζει έξω, τη θάλασσα, σαν μαγεμένος. Η Σαρλότε φοράει το λευκό πουά καλοκαιρινό της φόρεμα, για πρώτη φορά. Το φόρεμα των διακοπών. Εδώ και βδομάδες φαντάζεται τον εαυτό της να κάνει βόλτα στο κατάστρωμα του ατμόπλοιου. Βάζει κραγιόν. Ακόμα και το κραγιόν το είχε φυλάξει για τις διακοπές. Μέχρι πριν από λίγο καιρό, θεωρούσε ότι το να χρησιμοποιείς κραγιόν είναι κενόδοξο, αντικομμουνιστικό μάλιστα. Πριν από έναν χρόνο, όμως, ο Στάλιν είπε σε μια ομιλία του την περίφημη φράση: *Η ζωή έχει γίνει καλύτερη, η ζωή έχει γίνει πιο χαρούμενη!* Κι από τότε, εμφανίζονται στη Μόσχα όλο και περισσότερα κρατικά καταστήματα μόδας και καλλυντικών. Όλο και περισσότερες Μοσχοβίτισσες μακιγιάρονται και βάζουν τα μαλλιά τους, και κάποια στιγμή η Σαρλότε άρχισε να αναρωτιέται μήπως η αντιπάθειά της για τα καλλυντικά πήγαζε από την πρωσική-προτεσταντική καταγωγή της και, επομένως, μπορούσε να ξεπεραστεί.

Voilà! Κάνει μια περιστροφή γύρω από τον άξονά της. Ο Βίλχελμ την κοιτάζει με μάτια που αστράφτουν. Την αγαπάει, τη θαυμάζει ακόμα. Μερικές φορές, εκείνη αισθάνεται λίγο άσχημα, επειδή δεν ξέρει αν τον αγαπάει με την ίδια δύναμη. Στη Γιάλτα, στον ξενώνα για τα μέλη του Πολίτμπιρο, σκοπεύει να είναι καλή μαζί του, όπως συνηθίζει να λέει. Θα του το επιτρέψει.

Μόσχα, 1936. Η Γερμανίδα κομμουνίστρια Σαρλότε ξεκινά με τον άντρα της και τη νεαρή Βρετανή Τζιλ ένα ταξίδι στην καινούργια τους πατρίδα, τη Σοβιετική Ένωση. Το ζευγάρι ζει και εργάζεται στο Σημείο 2 του Τμήματος Διεθνών Σχέσεων της Κομιντέρν, μέχρι που ξαφνικά τίθενται σε διαθεσιμότητα και μεταφέρονται στο πολυτελές ξενοδοχείο Metropol.

Η καθημερινότητα των ενοίκων του Metropol φωτίζει το πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό σκηνικό της εποχής: τον φόβο απέναντι στο σταλινικό καθεστώς, τις δήθεν αντικειμενικές δίκες, τις ατελείωτες ουρές έξω από τα καταστήματα, τις σχέσεις των ανθρώπων που κλονίζονται από τις υποψίες.

Ο Όιγκεν Ρούγκε επιστρέφει στην ιστορία της οικογένειάς του με ένα εξαιρετικό μυθιστόρημα της σύγχρονης Ιστορίας. «Οι πιθανές λεπτομέρειες είναι επινοημένες», γράφει ο ίδιος, «αλλά οι απίθανες είναι αληθινές». Και η γυναίκα με το ψευδώνυμο Σαρλότ Ζερμέν, που στο τέλος εκείνου του καλοκαιριού, στο ξενοδοχείο Metropol της Μόσχας, βρίσκεται μπροστά σε ένα αβέβαιο μέλλον, ήταν η γιαγιά του. Στο *Ξενοδοχείο Metropol*, ο Ρούγκε ακολουθεί τρεις ανθρώπους στη στενή κορυφογραμμή μεταξύ πεποίθησης και γνώσης, εντιμότητας και υπακοής, υποψίας και προδοσίας.